

TIESAS SPRIEDUMS (otrā palāta)

2010. gada 4. martā *

Lieta C-241/08

par prasību sakarā ar valsts pienākumu neizpildi atbilstoši EKL 226. pantam, ko 2008. gada 2. jūnijā cēla

Eiropas Komisija, ko pārstāv D. Rekja [*D. Recchia*] un Ž. B. Leņelo [*J.-B. Laignelot*], pārstāvji, kas norādīja adresi Luksemburgā,

prasītāja,

pret

Francijas Republiku, ko pārstāv Ž. de Bergess [*G. de Bergues*] un A. L. Dirēna [*A.-L. During*], pārstāvji,

atbildētāja.

* Tiesvedības valoda — franču.

TIESA (otrā palāta)

šādā sastāvā: ceturtās palātas priekšsēdētājs, kas veic otrās palātas priekšsēdētāja pienākumus, Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], tiesneši K. V. A. Timmermanss [*C. W. A. Timmermans*], K. Šimans [*K. Schiemann*], P. Kūris [*P. Kūris*] un L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*] (referents),

ģenerālvokāte J. Kokote [*J. Kokott*],
sekretārs R. Grass [*R. Grass*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

noklausījusies ģenerālvokātes secinājumus 2009. gada 25. jūnija tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Savā prasības pieteikumā Eiropas Komisija lūdz Tiesu atzīt, ka, nepieņemot visus normatīvos un administratīvos aktus, kas vajadzīgi, lai pareizi transponētu Padomes 1992. gada 21. maija Direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (OV L 206, 7. lpp.; turpmāk tekstā — “Dzīvotņu” direktīva”) 6. panta 2. un 3. punktu, Francijas Republika nav izpildījusi šajā direktīvā paredzētos pienākumus.

Atbilstošās tiesību normas

Kopienų tiesiskais regulējums

- 2 “Dzīvotņu” direktīvas 2. panta 3. punktā ir noteikts, ka, veicot pasākumus saskaņā ar to, ņem vērā saimnieciskās, sociālās un kultūras vajadzības, kā arī reģionālās un vietējās īpatnības.
- 3 “Dzīvotņu” direktīvas 6. panta 2.–4. punktā ir noteikts:

“2. Dalībvalstis veic attiecīgus pasākumus, lai īpaši aizsargājamās dabas teritorijās novērstu dabisko dzīvotņu un sugu dzīvotņu noplicināšanos, kā arī lai novērstu traucējumu, kas skar sugas, kuru dēļ noteikta attiecīgā teritorija, ja šāds traucējums varētu būt nozīmīgs attiecībā uz šīs direktīvas mērķiem [šādam traucējumam varētu būt būtiska ietekme, ņemot vērā šīs direktīvas mērķus].

3. Visos plānos vai projektos, kas nav tieši saistīti ar konkrēto teritoriju vai nav vajadzīgi tās apsaimniekošanai, bet kas atsevišķi vai kopā ar citiem plāniem vai projektiem varētu būtiski ietekmēt minēto teritoriju, attiecīgi [pienācīgi] izvērtē ietekmi uz šo teritoriju, ievērojot tās [šīs teritorijas] aizsardzības mērķus. Ņemot vērā novērtējuma atzinumus par ietekmi uz minēto teritoriju, un saskaņā ar 4. punkta noteikumiem, kompetentā valsts iestāde piekrīt plāna vai projekta īstenošanai tikai tad, ja tā ir pārliecinājusies, ka netiks izjaukta attiecīgās teritorijas viengabalainība, un vajadzības gadījumā noskaidrojusi plašas sabiedrības viedokli.

4. Ja, neņemot vērā negatīvu vērtējumu saistībā ar ietekmi uz teritoriju, alternatīvu risinājumu trūkuma dēļ plāns vai projekts tomēr ir jāīsteno sevišķi svarīgu sabiedrības interešu labā, kas ietver arī sociāla un ekonomiska rakstura intereses, tad dalībvalsts veic visus vajadzīgos kompensācijas pasākumus, lai nodrošinātu *Natura 2000* tīkla kopējās vienotības aizsardzību. Dalībvalsts informē Komisiju par pieņemtajiem [veiktajiem] kompensācijas pasākumiem.

[..]”

Valsts tiesiskais regulējums

4 Vides kodeksa [*Code de l'environnement*] L. 414-1. panta V punktā ir noteikts:

“Attiecībā uz *Natura 2000* teritorijām veic pasākumus, kas vērsti uz dabisko dzīvotņu un savvaļas faunas un floras sugu populāciju, kuru dēļ tās ir noteiktas, saglabāšanu vai atjaunošanu to ilgstošai aizsardzībai labvēlīgā stāvoklī. Attiecībā uz *Natura 2000* teritorijām turklāt veic pienācīgus profilakses pasākumus, lai nepieļautu šo dabisko dzīvotņu noplicināšanos un traucējumus, kas varētu būtiski skart minētās sugas.

Šos pasākumus nosaka, apspriežoties it īpaši ar ieinteresētajām teritoriālajām apvienībām un to attiecīgajām grupām, kā arī teritorijā iekļauto zemesgabalu un platību īpašnieku, apsaimniekotāju un lietotāju pārstāvjiem.

Tajos ņem vērā saimnieciskās, sociālās, kultūras un aizsardzības vajadzības, kā arī reģionālās un vietējās īpatnības. Tos pielāgo konkrētajiem šīs dabiskās dzīvotnes un šīs sugas apdraudējumiem. To rezultātā netiek aizliegta cilvēka darbība, ja tā būtiski neietekmē šo dabisko dzīvotņu un sugu saglabāšanu vai atjaunošanu aizsardzībai labvēlīgā stāvoklī. Zveja, akvakultūras darbības, medības un citas ar medībām saistītas darbības, ko veic atbilstoši spēkā esošajos likumos un normatīvajos aktos paredzētajiem nosacījumiem un tajos noteiktajās vietās, nav traucējošas darbības vai darbības ar līdzīgu ietekmi.

Pasākumus veic saistībā ar L. 414-3. pantā paredzētajiem līgumiem vai apsaimniekošanas nolikumiem vai saskaņā ar normatīvajiem un administratīvajiem aktiem, it īpaši tiem, kas attiecas uz nacionālajiem parkiem, jūras dabas parkiem, dabas rezervātiem, biotopiem vai klasificētajām teritorijām.”

- 5 Vides kodeksa L. 414-2. panta I punkta pirmajā daļā ir paredzēts, ka attiecībā uz katru *Natura* 2000 teritoriju aizsardzības mērķu noteikšanas dokumentā nosaka apsaimniekošanas pamatnostādnes, L. 414-1. pantā paredzētos pasākumus, to īstenošanas kārtību un ar tiem saistītos finanšu noteikumus.

- 6 Šā kodeksa L. 414-3. panta I punktā ir noteikts:

“Lai izpildītu aizsardzības mērķu noteikšanas dokumentu, lietu un personisko tiesību īpašnieki attiecībā uz teritorijā iekļautajiem zemesgabaliem, kā arī profesionāli un teritorijā ietilpstošo jūras platību lietotāji var slēgt ar pārvaldes iestādi līgumus, kas saukti par “*Natura* 2000 līgumiem”. [..]

Natura 2000 līgumā ietver saistību kopumu, kas atbilst pamatnostādnēm un pasākumiem, ko aizsardzības mērķu noteikšanas dokumentā nosaka attiecībā uz dabisko dzīvotņu un sugu, kuru dēļ izveido *Natura* 2000 teritoriju, aizsardzību un vajadzības gadījumā atjaunošanu. [..]

[..]”

- 7 Minētā kodeksa L. 414-4. panta I punktā ir noteikts:

“Attiecībā uz celtniecības, apdares vai labiekārtošanas darbu programmām vai projektiem, kam ir vajadzīga valsts pārvaldes iestāžu izsniegta atļauja vai saskaņošana un kuru īstenošana var būtiski ietekmēt *Natura* 2000 teritoriju, ir jāveic novērtējums par to ietekmi uz teritorijai noteiktajiem aizsardzības mērķiem. Programmu, kuras ir paredzētas normatīvajos un administratīvajos aktos un kuru ietekme nav jāpēta, novērtēšanu veic šā kodeksa L. 122-4. un nākamajos pantos paredzētajā kārtībā.

No iepriekšējā daļā minētās novērtējuma procedūras ir atbrīvoti *Natura* 2000 līgumos paredzētie celtniecības, apdares vai labiekārtošanas darbi.”

- 8 Atbilstoši Vides kodeksa R. 414-21. panta III punkta 1. apakšpunktam pieteicējam ir jānorāda iemesli, kādēļ nav cita apmierinoša risinājuma plāna vai projekta īstenošanai gadījumā, ja tas var ievērojami kaitēt dabisko dzīvotņu un sugu aizsardzības stāvoklim.

Pirmstiesas procedūra

- 9 2005. gada 18. oktobrī Komisija Francijas Republikai nosūtīja brīdinājuma vēstuli, kurā to informēja par savām šaubām par Francijas tiesību aktu atbilstību “Dzīvotņu” direktīvas 6. panta 2. un 3. punktam.
- 10 Francijas iestāžu 2006. gada 7. februāra atbilde Komisiju nepārlicināja, un tā 2006. gada 15. decembrī Francijas Republikai izdeva argumentētu atzinumu, kurā aicināja šo dalībvalsti veikt pasākumus, kas vajadzīgi, lai divu mēnešu laikā no minētā atzinuma saņemšanas izpildītu tā prasības. Francijas iestādes uz minēto argumentēto atzinumu atbildēja ar 2007. gada 28. februāra vēstuli.
- 11 2008. gada 2. jūnijā Komisija cēla šo prasību.

Par prasību

Attiecībā uz “Dzīvotņu” direktīvas 6. panta 2. punktu

Par pieņemamību

- 12 Jākonstatē, ka, lai arī ar 2006. gada 30. decembra Likumu Nr. 2006-1772 par ūdeni un ūdeņiem (2006. gada 31. decembra *JORF*, 20285. lpp.) strīdīgās valsts tiesību normas ir grozītas, ar izdarītajiem grozījumiem, kā to uzsver arī Komisija un neatspēko

Francijas Republika, minētās normas nav būtiski mainītas, un tie neattiecas uz iebildumiem, kurus Komisija izklāstījusi brīdinājuma vēstulē un argumentētajā atzinumā.

- ¹³ No tā izriet, ka iebildumi par Vides kodeksa L. 414-1. panta V punkta trešās daļas trešā un ceturtnā teikuma neatbilstību ir pieņemami.

Par pirmo iebildumu saistībā “būtiskas ietekmes” kritērija vienveidīgu piemērošanu gan attiecībā uz dzīvotņu noplicināšanos, gan sugu traucēšanu

— Pušu argumenti

- ¹⁴ Komisija apgalvo, ka Vides kodeksa L. 414-1. panta V punkta trešās daļas trešajā teikumā nosakot, ka cilvēka darbība *Natura 2000* teritorijās tiek aizliegta tikai gadījumos, kad tā būtiski ietekmē šo dabisko dzīvotņu un sugu saglabāšanu vai atjaunošanu labvēlīgā aizsardzības stāvoklī, “būtiskas ietekmes” kritērijs tiek piemērots vienveidīgi gan attiecībā uz dzīvotņu noplicināšanos, gan sugu traucēšanu un tādēļ tas esot neprecīzs un pielaidīgāks nekā “Dzīvotņu” direktīvas 6. panta 2. punkts. Šajā pēdējā tiesību normā dalībvalstīm esot prasīts veikt pienācīgus pasākumus, lai īpaši aizsargājamās dabas teritorijās novērstu dabisko dzīvotņu un sugu dzīvotņu noplicināšanos, kā arī novērstu sugu traucēšanu, ja šādi traucēšanai varētu būt būtiska ietekme, ņemot vērā šīs direktīvas mērķus. Citiem vārdiem sakot, sugu traucēšana, kas visbiežāk ir īslaicīga, var tikt zināmā mērā pieļauta atšķirībā no dzīvotņu noplicināšanās,

kas var tikt definēta kā šo dzīvotņu fiziska degradēšanās, kura esot konsekventi jāaizliedz, jo dzīvotnes apdraudējums ir smagāks par sugas traucēšanu.

- 15 Lai arī Komisija atzīst, ka Vides kodeksa L. 414-1. panta V punkta pirmajā daļā atbilstoši "Dzīvotņu" direktīvas 6. panta 2. punktam vajadzība novērst dzīvotņu noplicināšanos tiek nošķirta no vajadzības novērst sugas skarošos traucējumus, jo "būtiskas ietekmes" kritērijs esot paredzēts tikai attiecībā uz šiem pēdējiem, tā tomēr pārmet, ka strīdīgajos Francijas tiesību aktos šī nošķiršana netiek veikta, Vides kodeksa L. 414-1. panta V punkta trešajā daļā īpaši reglamentējot cilvēka darbību, kuru atbildīgās iestādes nevar aizliegt, ja tai nav būtiskas ietekmes.
- 16 Francijas Republika norāda, ka saskaņā ar Vides kodeksa L. 414-1. panta V punkta pirmo daļu dzīvotņu noplicināšanās jānovērš visos gadījumos atbilstoši "Dzīvotņu" direktīvas 6. panta 2. punktā noteiktajām prasībām. Taču šā kodeksa L. 414-1. panta V punkta trešajā daļā esot ļauts gluži vienkārši neaizliegt cilvēka darbību, kura būtiski neietekmē dzīvotņu aizsardzību. Uz šādām darbībām saskaņā ar minētā kodeksa L. 414-1. panta V punkta pirmo daļu varētu attiekties gan dzīvotņu noplicināšanās, gan sugas skarošu traucējumu novēršanai piemēroti pasākumi.
- 17 Francijas Republika uzskata, ka, dzīvotņu un sugu aizsardzības vajadzību savienojot ar šo vajadzību respektējošas cilvēka darbības turpināšanu, Vides kodeksa L. 414-1. panta V punkta trešā daļa atbilstot "Dzīvotņu" direktīvas izvirzītajiem mērķiem un tās 2. panta 3. punktam, kurā noteikts, ka veiktajos pasākumos ņem vērā saimnieciskās, sociālās, kultūras un aizsardzības vajadzības, kā arī reģionālās un vietējās īpatnības. Turpretim Komisijas nostāja neesot saderīga ar minētās direktīvas prasībām.

— Tiesas vērtējums

- ¹⁸ “Dzīvotņu” direktīvas 6. panta 2. punktā ir noteikts vispārīgs pienākums veikt pienācīgus aizsardzības pasākumus, lai novērstu dzīvotņu noplicināšanos, kā arī sugu traucēšanu, kam varētu būt būtiska ietekme, ņemot vērā šīs direktīvas mērķus.
- ¹⁹ Šajā ziņā jānorāda, ka Vides kodeksa L. 414-1. panta V punkta pirmajā daļā paredzēts, ka attiecībā uz *Natura* 2000 teritorijām veic pienācīgus profilakses pasākumus, lai nepieļautu dabisko dzīvotņu noplicināšanos un traucējumus, kas varētu būtiski skart savvaļas faunas un floras sugu populācijas, kuru dēļ ir noteiktas teritorijas.
- ²⁰ Jautājumā par cilvēka darbību Vides kodeksa L. 414-1. panta V punkta trešajā daļā ir noteikts, ka šādu pasākumu rezultātā netiek aizliegta cilvēka darbība, ja tā būtiski neietekmē šo dabisko dzīvotņu un sugu saglabāšanu vai atjaunošanu aizsardzībai labvēlīgā stāvoklī.
- ²¹ Šajā ziņā jākonstatē, ka Vides kodeksa L. 414-1. panta V punkta trešā daļa jālasa saistībā ar minētā V punkta pirmo daļu un ievērojot to.

22 Lai varētu noteikt, vai Komisijas iebildums ir pamatots, jāatgādina, ka atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai Komisijai ir pienākums pierādīt, ka pastāv apgalvotā pienākumu neizpilde. Tieši tai ir jāsniedz Tiesai informācija, kas vajadzīga, lai pārbaudītu, vai pastāv pienākumu neizpilde, un tā nevar pamatoties uz kādu pieņēmumu (skat. it īpaši 2008. gada 11. decembra spriedumu lietā C-293/07 Komisija/Grieķija, 32. punkts un tajā minētā judikatūra).

23 Taču šajā lietā Komisija būtībā apgalvo vienīgi to, ka, lai nodrošinātu “Dzīvotņu” direktīvas 6. panta 2. punkta atbilstošu transpozīciju, Vides kodeksa L. 414-1. panta V punkta trešajā daļā esot jāaizliedz visas noplicināšanās, lai arī tām nav būtiskas ietekmes. Šādi savrupi aplūkojot šo tiesību normu un pietiekami neņemot vērā ar to tieši saistīto normatīvo kontekstu, Komisija it īpaši nav pierādījusi, ka saskaņā ar minētā kodeksa L. 414-1. panta V punkta pirmo daļu veiktie pienācīgie pasākumi neļauj faktiski novērst dzīvotņu noplicināšanos minētās direktīvas 6. panta 2. punkta izpratnē.

24 Šajos apstākļos nav pierādīts, ka Vides kodeksa L. 414-1. panta V punkts, to aplūkojot kopumā, nebūtu “Dzīvotņu” direktīvas 6. panta 2. punkta atbilstoša transpozīcija pirmā iebilduma skatījumā.

25 Tādēļ šis pirmais iebildums ir jānoraida.

Par otro iebildumu saistībā ar vispārīgu apgalvojumu, ka noteiktas darbības neesot traucējošas

— Pušu argumenti

- ²⁶ Komisija apgalvo, ka Vides kodeksa L. 414-1. panta V punkta trešās daļas ceturtais teikums, kurā noteikts, ka zveja, akvakultūras darbības, medības un citas ar medībām saistītas darbības, ko veic atbilstoši spēkā esošajos likumos un normatīvajos aktos paredzētajiem nosacījumiem un tajos noteiktajās vietās, nav traucējošas darbības vai darbības ar līdzīgu ietekmi, nenodrošinot “Dzīvotņu” direktīvas 6. panta 2. punkta skaidru, precīzu un pilnīgu transpozīciju. Atbilstība tiesiskajam regulējumam, nenodrošinot, ka tajā ņemtas vērā konkrētās teritorijas vajadzības, nevar *a priori* ļaut vispārīgi secināt, ka šīs darbības nav traucējošas.
- ²⁷ Konkrēti Komisija uzskata, ka aizsardzības mērķu noteikšanas dokuments, uz kuru atsaucas likumdevējs, neesot piemērots konkrētās teritorijas vajadzību ņemšanai vērā tāpēc, ka ar minēto dokumentu, kas sagatavots uz līgumiska pamata, nav paredzēts reglamentēt tādas darbības kā medības vai zveja, un tas arīdzan nav saistošs, jo saistībā ar to nav paredzēta neviena sankcija.
- ²⁸ Francijas Republika apgalvo, ka tā esot pareizi transponējusi “Dzīvotņu” direktīvas 6. panta 2. punktu, noteikdama principu, saskaņā ar kuru, ciktāl akvakultūras un medību darbības tiek veiktas atbilstoši spēkā esošajiem likumiem un normatīvajiem aktiem, tās nav traucējošas, un ka tādēļ prezumējams, ka tās ir saderīgas ar Eiropas ekoloģiskā tīkla *Natura 2000* aizsardzības mērķiem.

- ²⁹ Lai arī, atzīdama, ka aizsardzības mērķu noteikšanas dokumentā nav ietverti tieši piemērojami administratīvi pasākumi, Francijas Republika uzsver, ka attiecīgajai teritorijai piemērotus vajadzīgos administratīvos pasākumus papildus esošajam vispārējam tiesiskajam regulējumam vēlāk pieņem ar atbildīgo iestāžu lēmumu. Tā turklāt norāda, ka zvejas un medību darbību vispārējais tiesiskais regulējums var attiekties uz atbilstoši ekoloģiskiem apsvērumiem norobežotām un noteiktām teritorijām un paredzēt [īpatņu] ieguves kvotu noteikšanu.

— Tiesas vērtējums

- ³⁰ Jāatgādina, pirmkārt, ka saskaņā ar Tiesas judikatūru “Dzīvotņu” direktīvas 6. panta 2. punkta un šā panta 3. punkta mērķis ir nodrošināt vienāda līmeņa aizsardzību (šajā ziņā skat. 2004. gada 7. septembra spriedumu lietā C-127/02 *Waddenvereniging* un *Vogelbeschermingsvereniging*, Krājums, I-7405. lpp., 36. punkts, kā arī 2007. gada 13. decembra spriedumu lietā C-418/04 Komisija/Īrija, Krājums, I-10947. lpp., 263. punkts).
- ³¹ Otrkārt, jānorāda, ka jautājumā par “Dzīvotņu” direktīvas 6. panta 3. punktu Tiesa jau nospriedusi, ka iespēja atbilstoši spēkā esošajam tiesiskajam regulējumam vispārīgi atbrīvot noteiktas darbības no vajadzības novērtēt to ietekmi uz konkrēto teritoriju ir pretrunā šai tiesību normai. Ar šādu atbrīvojumu nevar nodrošināt, ka šīs darbības nekaitē aizsargājamās teritorijas viengabalainībai (šajā ziņā skat. 2006. gada 10. janvāra spriedumu lietā C-98/03 Komisija/Vācija, Krājums, I-53. lpp., 43. un 44. punkts).
- ³² Tādēļ, ņemot vērā “Dzīvotņu” direktīvas 6. panta 2. punktā un tā paša panta 3. punktā paredzētā aizsardzības līmeņa vienādību, Vides kodeksa L. 414-1. panta V punkta trešās daļas ceturto teikumu, kurā vispārīgi noteikts, ka tādas noteiktas darbības kā

medības vai zveja nav traucējošas, var uzskatīt par atbilstošu šīs direktīvas 6. panta 2. punktam tikai tad, ja ir nodrošināts, ka minētās darbības nerada traucējumu, kas varētu būtiski ietekmēt minētās direktīvas mērķus.

33 Francijas Republika šajā ziņā apgalvo, ka attiecībā uz katru teritoriju tiek sagatavots aizsardzības mērķu noteikšanas dokuments, uz kuru pamatojoties tiek noteikti mērķa pasākumi, kuros paredzēts ņemt vērā attiecīgās teritorijas īpašās ekoloģiskās vajadzības. Tā piebilst, ka strīdīgo darbību veikšana atbilstoši tām piemērojamajam vispārējam tiesiskajam regulējumam ļautu ņemt vērā atbilstoši ekoloģiskiem apsvērumiem norobežotas un noteiktas teritorijas vai noteikt [īpatņu] ieguves kvotas.

34 Tādēļ jānoskaidro, vai šādi pasākumi vai noteikumi ļauj faktiski nodrošināt, ka attiecīgās darbības nerada nekādu traucējumu, kam varētu būt būtiska ietekme.

35 Jautājumā par aizsardzības mērķu noteikšanas dokumentu Francijas Republika norāda, ka tas neietver tieši piemērojamus administratīvus pasākumus un ir diagnostiskās rīks, ar kuru, pamatojoties uz pieejamajām zinātnes atziņām, var atbildīgajām iestādēm piedāvāt pasākumus, ar kuriem varētu sasniegt direktīvā paredzētos aizsardzības mērķus. Tā piebilst, ka pašreiz tikai pusei no attiecīgajām teritorijām ir šāds aizsardzības mērķu noteikšanas dokuments.

36 No tā izriet, ka aizsardzības mērķu noteikšanas dokuments nevar konsekventi un katrā ziņā nodrošināt, ka attiecīgās darbības neradīs nekādu traucējumu, kas varētu būtiski ietekmēt minētos aizsardzības mērķus.

- 37 Tas secināms *a fortiori* jautājumā par mērķa pasākumiem, kuros paredzēts ņemt vērā konkrētās teritorijas īpašās ekoloģiskās vajadzības, ja to veikšana ir pamatota ar aizsardzības mērķu noteikšanas dokumentu.
- 38 Jautājumā par attiecīgajām darbībām piemērojamajiem vispārējiem noteikumiem jākonstatē, ka, lai arī šādi noteikumi var noteikti mazināt būtiskas traucēšanas draudus, tie tomēr šos draudus var pilnīgi novērst tikai gadījumā, ja tajos paredzēta obligāta prasība ievērot “Dzīvotņu” direktīvas 6. panta 2. punktu. Taču Francijas Republika neapgalvo, ka šajā gadījumā tas tā ir.
- 39 No iepriekš izklāstītā izriet, ka, vispārīgi paredzot, ka zveja, akvakultūras darbības, medības un citas ar medībām saistītas darbības, ko veic atbilstoši spēkā esošos likumos un tiesību normās paredzētajiem nosacījumiem un tajos noteiktajās vietās, nav traucējošas darbības vai darbības ar līdzīgu ietekmi, Francijas Republika nav izpildījusi “Dzīvotņu” direktīvas 6. panta 2. punktā paredzētos pienākumus.

Attiecībā uz “Dzīvotņu” direktīvas 6. panta 3. punktu

Par pirmo iebildumu saistībā ar *Natura* 2000 līgumos paredzēto celtniecības, apdares vai labiekārtošanas darbu atbrīvošanu no ietekmes uz teritoriju novērtēšanas procedūras

— Pušu argumenti

- 40 Komisija pārmet, ka ar Vides kodeksa L. 414-4. panta I punkta otro daļu neesot pareizi transponēts “Dzīvotņu” direktīvas 6. panta 3. punkts, jo tajā *Natura* 2000

līgumos paredzētie celtniecības, apdares vai labiekārtošanas darbi konsekventi esot atbrīvoti no minētajā 6. panta 3. punktā paredzētās ietekmes uz teritoriju novērtēšanas procedūras.

- 41 Saskaņā ar Francijas tiesībām *Natura 2000* līgumi ir slēdzami, “lai izpildītu aizsardzības mērķu noteikšanas dokumentu”, kurā tostarp ietvertas viena vai vairākas *Natura 2000* līgumiem piemērojamās tipveida specifikācijas, kurās noteikta līgumos paredzēto pasākumu īstenošanā ievērojamā labā prakse, sasniedzamais mērķis un attiecīgās sugas un dzīvotnes. Lai arī šiem līgumiem jābūt atbilstošiem aizsardzības mērķu noteikšanas dokumentam, nekas, pēc Komisijas domām, neliecina, ka tie ietvertu tikai un vienīgi ar teritorijas apsaimniekošanu tieši saistītus vai tai vajadzīgus pasākumus.
- 42 Francijas Republika atzīst, ka *Natura 2000* līgumos paredzētie celtniecības, apdares vai labiekārtošanas darbi ir atbrīvoti no ietekmes novērtēšanas procedūras, un uzskata, ka “Dzīvotņu” direktīvas 6. panta 3. punktā nav noteikts, ka attiecībā uz minētajiem celtniecības, apdares vai labiekārtošanas darbiem šī novērtēšanas procedūra būtu jāveic, jo, pēc tās domām, tie būtiski nekaitē teritorijai.
- 43 Atbilstoši Vides kodeksa L. 414-3. pantam *Natura 2000* līgumi esot slēdzami, lai izpildītu aizsardzības mērķu noteikšanas dokumentus, un esot izslēgts, ka tie varētu būt pretrunā dzīvotņu un sugu aizsardzības mērķiem vai ietvert darbības, kas nav vajadzīgas teritorijas saglabāšanai labā stāvoklī.

— Tiesas vērtējums

- 44 Jāatgādina, ka saskaņā ar “Dzīvotņu” direktīvas 6. panta 3. punktu visos plānos vai projektos, kas nav tieši saistīti ar konkrēto teritoriju vai nav vajadzīgi tās apsaimniekošanai un kas varētu būtiski ietekmēt minēto teritoriju, attiecīgi izvērtē ietekmi uz šo teritoriju, ievērojot šīs teritorijas aizsardzības mērķus.

- 45 Šajā ziņā netiek apstrīdēts, ka *Natura* 2000 līgumos paredzētos celtniecības, apdares vai labiekārtošanas darbus var uzskatīt par plāniem vai projektiem minētā 6. panta 3. punkta izpratnē.
- 46 Tādēļ jānoskaidro, vai *Natura* 2000 līgumos paredzētie celtniecības, apdares vai labiekārtošanas darbi ir tieši saistīti ar teritorijas apsaimniekošanu vai tai vajadzīgi un tādēļ to atļaušana nav pakārtota pienākumam veikt "Dzīvotņu" direktīvas 6. panta 3. punktā paredzēto ietekmes novērtējumu.
- 47 No Vides kodeksa L. 414-3. panta I punkta izriet, ka *Natura* 2000 līgums tiek slēgts, "lai izpildītu aizsardzības mērķu noteikšanas dokumentu", un ietver "saistību kopumu, kas atbilst pamatnostādņēm un pasākumiem, ko aizsardzības mērķu noteikšanas dokumentā nosaka attiecībā uz dabisko dzīvotņu un sugu, kuru dēļ izveido *Natura* 2000 teritoriju, aizsardzību un vajadzības gadījumā atjaunošanu".
- 48 Saskaņā ar minētā kodeksa L. 414-2. panta I punkta pirmo daļu aizsardzības mērķu noteikšanas dokumentā nosaka tostarp apsaimniekošanas pamatnostādnes, kā arī saglabāšanas vai atjaunošanas pasākumus.
- 49 Francijas Republika uzskata, ka *Natura* 2000 līgumos paredzēto celtniecības, apdares vai labiekārtošanas darbu konsekvents atbrīvojums no pienākuma veikt "Dzīvotņu" direktīvas 6. panta 3. punktā paredzēto ietekmes uz teritoriju novērtējumu ir pamatots ar domu, ka, ciktāl šie līgumi ir vērsti uz teritorijai noteikto saglabāšanas un atjaunošanas mērķu īstenošanu, tie ir tieši saistīti ar minētās teritorijas apsaimniekošanu vai tai vajadzīgi.

- 50 Atbilstoši šim uzskatam tiekot pieņemts, ka *Natura* 2000 ligumos paredzētie pasākumi, kas vērsti uz saglabāšanas un atjaunošanas mērķu īstenošanu arī visos gadījumos ir ar teritorijas apsaimniekošanu tieši saistīti vai tai vajadzīgi pasākumi.
- 51 Tomēr nav izslēdzams, ka šajos ligumos paredzētie celtniecības, apdares vai labiekārtošanas darbi, pat ja to mērķis ir teritorijas saglabāšana vai atjaunošana, nav nedz tieši saistīti ar tās apsaimniekošanu, nedz tai vajadzīgi.
- 52 Šajā ziņā Francijas Republika arī sakarā ar iebildumu par “būtiskas ietekmes” kritērija vienveidīgu piemērošanu atzīst, ka dzīvotņu aizsardzības pasākumi var izrādīties labvēlīgi kādām attiecīgajām dzīvotnēm, vienlaikus izraisot citu dzīvotņu noplicināšanos. Piemēra pēc tā norāda uz sāls ieguvī: kuras vajadzībām tā saucamo “œillets” [actīņu] rezervuāru veidošana sāls ieguves rūpnieciskajai darbībai izraisa lagūnu dzīvotņu noplicināšanos, pat ja arī citādi šai darbībai var būt labvēlīga ietekme uz vides atjaunošanu, saglabājot noteiktus purvāju veidus.
- 53 No tā izriet, ka, lai noteiktu saglabāšanas un atjaunošanas mērķus saistībā ar *Natura* 2000, var būt vajadzīgs, kā savu secinājumu 71. punktā pareizi norāda arī ģenerālvokāte, novērst dažādu mērķu savstarpējās pretrunas.
- 54 Tādējādi, lai pilnībā nodrošinātu “Dzīvotņu” direktīvā paredzēto aizsardzības mērķu sasniegšanu, ir vajadzīgs, lai atbilstoši “Dzīvotņu” direktīvas 6. panta 3. punktam individuāli tiktu novērtēta ikviena plāna vai projekta, kas nav tieši saistīts ar konkrēto teritoriju vai nav vajadzīgs tās apsaimniekošanai un kas varētu būtiski to ietekmēt, ietekme uz šo teritoriju, ievērojot tās aizsardzības mērķus.

- 55 No tā izriet, ka tas vien, ka *Natura* 2000 līgumi atbilst teritorijas aizsardzības mērķiem, ievērojot “Dzīvotņu” direktīvas 6. panta 3. punktu, nevar tikt uzskatīts par pietiekamu, lai minētajos līgumos paredzētie celtniecības, apdares vai labiekārtošanas darbi būtu konsekventi atbrīvoti no ietekmes uz teritoriju novērtējuma.
- 56 Tādēļ, *Natura* 2000 līgumos paredzētos celtniecības, apdares vai labiekārtošanas darbus konsekventi atbrīvojot no ietekmes uz teritoriju novērtēšanas procedūras, Francijas Republika nav izpildījusi “Dzīvotņu” direktīvas 6. panta 3. punktā paredzētos pienākumus.

Par otro iebildumu saistībā ar atļaujai nepakārtotu darbību esamību

— Pušu argumenti

- 57 Komisija apgalvo, ka Vides kodeksa L. 414-4. panta I punkta pirmā daļa neatbilst “Dzīvotņu” direktīvas 6. panta 3. punktam tāpēc, ka šajā pēdējā tiesību normā paredzēto ietekmes uz teritoriju novērtēšanas procedūru piemēro tikai attiecībā uz darbībām, kurām jāsaņem valsts pārvaldes iestādes izsniegta atļauja vai saskaņošana. Programmas vai projektus, ko īsteno paziņošanas kārtībā, no tās atbrīvo. Taču [šīs programmas un šie projekti] būtiski ietekmē teritoriju, ievērojot aizsardzības mērķus, un tas ir noteicošais kritērijs, lai piemērotu minētās direktīvas 6. panta 3. punktu.
- 58 Francijas Republika neapstrīd šā iebilduma pamatotību un vienīgi norāda uz grozījumiem tiesību aktos, ko tā izdarījusi, lai izpildītu Kopienų tiesisko regulējumu, un

kuri tikuši izdarīti ar 2008. gada 1. augusta Likumu Nr. 2008-757 par vides atbildību un dažādiem tiesību aktiem, ar ko veicama pielāgošanās Kopienų tiesībām vides jomā (2008. gada 2. augusta *JORF*, 12361. lpp.).

— Tiesas vērtējums

- ⁵⁹ Jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru jautājums par pienākumu neizpildes esamību ir jāvērtē atkarībā no situācijas dalībvalstī, kāda tā bija, beidzoties argumentētajā atzinumā noteiktajam termiņam, un ka Tiesa neņem vērā turpmākās izmaiņas (skat. 2008. gada 25. jūlija spriedumu lietā C-504/06 Komisija/Itālija, 24. punkts un tajā minētā judikatūra).
- ⁶⁰ Šajā lietā Francijas Republika neapstrīd, ka argumentētajā atzinumā atvēlētā termiņa beigās 2007. gada 15. februārī, proti, līdz Likuma Nr. 2008-757 pieņemšanai, ar strīdīgo valsts tiesību normu nav bijis pareizi transponēts “Dzīvotņu” direktīvas 6. panta 3. punkts.
- ⁶¹ Šajos apstākļos bez vajadzības izvērtēt Likuma Nr. 2008-757 atbilstību “Dzīvotņu” direktīvai pietiek vien konstatēt, ka šis likums tika pieņemts pēc argumentētajā atzinumā atvēlētā termiņa beigām.
- ⁶² Tādēļ, *Natura* 2000 līgumos paredzēto celtniecības, apdares vai labiekārtošanas darbu programmas un projektus, uz kuriem attiecināta paziņošanas kārtība, konsekvēnti atbrīvojot no ietekmes uz teritoriju novērtēšanas procedūras, Francijas Republika nav izpildījusi “Dzīvotņu” direktīvas 6. panta 3. punktā paredzētos pienākumus.

Par trešo iebildumu saistībā ar alternatīvo risinājumu neizvērtēšanu

— Pušu argumenti

- ⁶³ Komisija pārmet, ka Vides kodeksa R. 414-21. panta III punkta 1. apakšpunktā pieteicējam nav noteikts pienākums “Dzīvotņu” direktīvas 6. panta 3. punktā paredzētā pienācīgā ietekmes uz teritoriju novērtējuma gaitā aprakstīt dažādus alternatīvus risinājumus, kas var tikt paredzēti, lai īstenotu plānu vai projektu. Šim novērtējumam esot vajadzīgs, pirmkārt, lai tiktu veikts dažādu izvērtēto alternatīvo risinājumu apraksts un izvērtēta to ietekme uz teritoriju un, otrkārt, lai pat gadījumā, ja teritorijas viengabalainība netiek apdraudēta, valsts iestādes tos izpētītu, pirms tās varētu pieņemt lēmumu, pamatojoties uz minēto 6. panta 3. punktu.
- ⁶⁴ Komisija uzskata, ka pieteicējam noteikts pienākums norādīt iemeslus, kādēļ nav cita apmierinoša risinājuma, vien nav pietiekams, lai nodrošinātu alternatīvo risinājumu izpēti ietekmes uz teritoriju novērtējuma gaitā. Tādējādi Francijas tiesiskais regulējums neesot atbilstošs no “Dzīvotņu” direktīvas 6. panta 3. punkta izrietošajam pienākumam pārliecināties par alternatīvo risinājumu neesamību.
- ⁶⁵ Francijas Republika norāda, ka ar strīdīgo valsts tiesību normu esot pareizi transponēts “Dzīvotņu” direktīvas 6. panta 3. punkts. Turklāt Francijas tiesiskais regulējums faktiski mudinot pieteicējus izpētīt, aprakstīt un kartografēt alternatīvos risinājumus un paskaidrot katra risinājuma priekšrocības un trūkumus, ievērojot teritorijas aizsardzības mērķus.
- ⁶⁶ Francijas Republika paskaidro, ka jebkurā gadījumā, lai novērstu visas neskaidrības šajā jautājumā, Likuma Nr. 2008-757 piemērošanas dekrētos esot īpaši paredzēts pieteicēja pienākums aprakstīt alternatīvos risinājumus.

— Tiesas vērtējums

- ⁶⁷ Ar šo iebildumu Komisija apgalvo, ka saskaņā ar “Dzīvotņu” direktīvas 6. panta 3. punktu veicamajā pienācīgajā novērtējumā esot jāietver arī alternatīvo risinājumu izvērtējums.
- ⁶⁸ Šajā ziņā jākonstatē, ka šis iebildums ir radies no “Dzīvotņu” direktīvas 6. panta 3. punkta kļūdainas izpratnes jautājumā gan par pienācīga novērtējuma jēdzienu, gan par procesuālo posmu, kurā jāveic alternatīvo risinājumu izvērtējums.
- ⁶⁹ Pirmkārt, atbilstoši pastāvīgai judikatūrai saskaņā ar minēto 6. panta 3. punktu veicamajam ietekmes uz teritoriju pienācīgam novērtējumam vajadzīgs, lai, ņemot vērā šajā jomā pieejamos labākos zinātniskos atzinumus, tiktu apzināti visi plāna vai projekta aspekti, kas atsevišķi vai kopā ar citiem plāniem vai projektiem var ietekmēt attiecīgās teritorijas aizsardzības mērķus (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Waddenvereniging* un *Vogelbeschermingsvereniging*, 54. punkts, kā arī iepriekš minēto spriedumu lietā Komisija/Īrija, 243. punkts). Tādējādi šāds novērtējums neietver plāna vai projekta alternatīvu izvērtējumu.
- ⁷⁰ Otrkārt, jānorāda, ka pienākums izvērtēt plāna vai projekta alternatīvos risinājumus izriet nevis no “Dzīvotņu” direktīvas 6. panta 3. punkta, bet gan šā panta 4. punkta piemērošanas (šajā ziņā skat. 2005. gada 14. aprīļa spriedumu lietā C-441/03 Komisija/Nīderlande, Krājums, I-3043. lpp., 27. un nākamie punkti).
- ⁷¹ Atbilstoši “Dzīvotņu” direktīvas 6. panta 4. punktam šajā 6. panta 4. punktā paredzēto izvērtējumu it īpaši attiecībā uz alternatīvo risinājumu neesamību var veikt tikai

gadījumā, ja saskaņā ar šīs direktīvas 6. panta 3. punktu veiktā ietekmes novērtējuma rezultāts ir negatīvs un plāns vai projekts tomēr jāīsteno sevišķi svarīgu sabiedrības interešu labā (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā Komisija/Nīderlande, 26. un 27. punkts).

⁷² Tādējādi saskaņā ar “Dzīvotņu” direktīvas 6. panta 3. punktu veiktā ietekmes novērtējuma noslēgumā un gadījumā, ja šā novērtējuma rezultāts ir negatīvs, atbildīgās iestādes var izvēlēties vai nu neizsniegt atļauju attiecīgā plāna vai projekta īstenošanai, vai arī to izsniegt saskaņā ar šīs direktīvas 6. panta 4. punktu, ja vien ir izpildīti minētajā tiesību normā paredzētie nosacījumi (skat. 2006. gada 26. oktobra spriedumu lietā C-239/04 Komisija/Portugāle, Krājums, I-10183. lpp., 25. punkts, kā arī šajā ziņā iepriekš minēto spriedumu lietā *Waddenvereniging* un *Vogelbeschermingsvereniging*, 57. un 60. punkts).

⁷³ Tādēļ “Dzīvotņu” direktīvas 6. panta 4. punktā noteiktā prasība par alternatīvu risinājumu izvērtējumu nav aspekts, kas kompetentajām valsts iestādēm jāpārbauda, veicot šīs direktīvas 6. panta 3. punktā paredzēto pienācīgo izvērtējumu (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā Komisija/Nīderlande, 28. punkts).

⁷⁴ No tā izriet, ka Komisijai nav pamata šajā ziņā atsaukties uz Vides kodeksa R. 414-21. panta III punkta 1. apakšpunkta neatbilstību “Dzīvotņu” direktīvas 6. panta 3. punktam.

⁷⁵ Tādēļ šis iebildums nav jāņem vērā.

76 Ņemot vērā visus iepriekš izklāstītos apsvērumus, ir jāsecina, ka:

- pirmkārt, vispārīgi paredzot, ka zveja, akvakultūras darbības, medības un citas ar medībām saistītas darbības, ko veic atbilstoši spēkā esošos likumos un tiesību normās paredzētajiem nosacījumiem un tajos noteiktajās vietās, nav traucējošas darbības vai darbības ar līdzīgu ietekmi, un
- otrkārt, no ietekmes uz teritoriju novērtēšanas procedūras konsekventi atbrīvojot *Natura* 2000 ligumos paredzētos celtniecības, apdares vai labiekārtošanas darbus, un
- no šīs procedūras konsekventi atbrīvojot celtniecības, apdares vai labiekārtošanas darbu programmas un projektus, uz kuriem attiecināta paziņošanas kārtība,

Francijas Republika nav izpildījusi attiecīgi “Dzīvotņu” direktīvas 6. panta 2. punktā un šīs direktīvas 6. panta 3. punktā paredzētos pienākumus.

Par tiesāšanās izdevumiem

77 Atbilstoši Reglamenta 69. panta 2. punktam lietas dalībniekam, kuram spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Saskaņā ar šī paša Reglamenta 69. panta 3. punkta pirmo daļu, ja abiem lietas dalībniekiem spriedums ir daļēji labvēlīgs un daļēji nelabvēlīgs, Tiesa var nolemt, ka tiesāšanās izdevumi ir jāsadala vai ka lietas dalībnieki sedz savus izdevumus paši.

78 Šajā lietā ir jāņem vērā, ka atsevišķi Komisijas izvirzītie iebildumi netika pieņemti.

79 Tādēļ Francijas Republikai jāpiespriež atlīdzināt divas trešdaļas no tiesāšanās izdevumiem un Komisijai atlīdzināt vienu trešdaļu no tiem.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (otrā palāta) nospiež:

1) Francijas Republika,

- **pirmkārt, vispārīgi paredzot, ka zveja, akvakultūras darbības, medības un citas ar medībām saistītas darbības, ko veic atbilstoši spēkā esošos likumos un tiesību normās paredzētajiem nosacījumiem un tajos noteiktajās vietās, nav traucējošas darbības vai darbības ar līdzīgu ietekmi, un**
- **otrkārt, no ietekmes uz teritoriju novērtēšanas procedūras konsekventi atbrīvojot *Natura 2000* ligumos paredzētos celtniecības, apdares vai labiekārtošanas darbus, un**
- **no šīs procedūras konsekventi atbrīvojot celtniecības, apdares vai labiekārtošanas darbu programmas un projektus, uz kuriem attiecināta paziņošanas kārtība,**

nav izpildījusi Padomes 1992. gada 21. maija Direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību attiecīgi 6. panta 2. punktā un minētās direktīvas 6. panta 3. punktā paredzētos pienākumus;

2) pārējā daļā prasību noraidīt;

3) Francijas Republika atlīdzina divas trešdaļas no tiesāšanās izdevumiem. Komisija atlīdzina vienu trešdaļu no tiem.

[Paraksti]